

Klinisk undersøgelse og behandling i Facial Oral Tract Therapy (F.O.T.T.®)

F.O.T.T.® er en struktureret tilgang til undersøgelse og behandling af problemer i ansigt, mund og svælg. Konceptet blev udviklet til børn og voksne med (erhvervet) hjerneskade, dvs. mennesker med neurogene betingede problemer med synkning af mundvand, spise, drikke, mundhygiejne, vejtrækning, stemme og tale, samt ansigtsbevægelser. Konceptets grundlæggende tanker, principper, metoder og teknikker kan dog også anvendes og modificeres til andre patientgrupper/klientel. F.O.T.T. er en interprofessionel tilgang og involverer udover andre faggrupper såsom læger, fysioterapeuter, plejepersonale, talepædagoger, diætister, hjælpere, også de pårørende.

I F.O.T.T. står undersøgelsen i vekselvirkning med behandlingen. Der bruges klinisk ræsonnering (beslutningstagen) i kredsløbet af undersøgelse, analyse, målsætning, planlægning af behandling, opstart af behandling, samt evalueringen af patientens respons på dette. Se dertil F.O.T.T. algoritmen på ETFs hjemmeside <https://www.etf.dk/ergoterapi-og-politik/faglige-fora/efs-dysfagi/faglig-inspiration> samt originalartiklen. TS. Hansen, D. Jakobsen. A decision algorithm defining the rehabilitation approach: 'Facial Oral Tract Therapy', Disability and rehabilitation, 2010;32 (17):1447-60.

Derfor findes der ikke noget decideret redskab eller assessment, men nærmere en struktur til processen af undersøgelse og behandling. Enkelte elementer af undersøgelsen, (F.O.T.T.) SAS er dog valideret ved 43 voksne patienter med neurogen dysfagi (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25920675>). Ud fra sin klinisk undersøgelse laver terapeuten en analyse og sætter mål (om muligt med inddragelse af patienten og/eller de(n) pårørende), samt tilrettelægger en behandlingsplan. En vigtig del af undersøgelsen er, hvordan patienten reagerer på de tilbudte terapeutiske interventioner. Siden man sætter evaluerbare, individuelle, aktivitetsrelaterede mål i F.O.T.T., evaluerer man disse for at se, hvorvidt patienten gør fremskridt og om målene fortsat er realistiske.

Den kliniske undersøgelse og behandling kræver at man kan undersøge patientens generelle problemer med holdning og bevægelse, evne til at analysere forandret sensibilitet, bevægelsesadfærd og funktioner i ansigt, mund og svælg, samt en forståelse af, hvordan dette påvirker aktivitet og deltagelse. Behandlingen involverer forskellige metoder og teknikker, bl.a. fysisk guiding, facilitering, mobilisering, positionering og stimulering i funktions- og aktivitetsrelateret kontekst. Der bruges bl.a. mundstimulering, facilitering af vejtrækning og beskyttelse af luftveje, terapeutisk spisning, assisteret spisning og terapeutisk mundhygiejne. En grundlæggende forståelse af anatomi og fysiologi i ansigt, mund og svælg er en forudsætning for at kunne undersøge og behandle mennesker med problemer i ansigt, mund og svælg.

Anvendelse af F.O.T.T. kræver erhverv af både viden, færdigheder og kompetencer. Der henvises til kompetencebeskrivelserne og muligheder for kurser/uddannelse her: https://www.etf.dk/uploads/uploads/public/documents/Faglige_selskaber/EFS_Dysfagi/anbefalinger_dysfagi_2019.pdf

Der udbydes F.O.T.T.® grundkurser på 5 dages varighed - og advancedkurser med specifikke emner over 3-4 dage hovedsageligt i Danmark, Tyskland og Schweiz. Kurser afholdes af certificerede F.O.T.T.® instruktører.

Der behøves ikke særlige terapiredskaber, men anvendelsen af F.O.T.T. kræver dog lejringsmateriale til patienten, gaze, handsker, spatler, undersøgelseslygte, krus, mm.

Der findes en omfattende kapitel om behandling af børn med fokus på vejrtrækning og sikker synkning / spise på tysk: Nusser Müller Busch R. Die Therapie des Facio-Oralen Trakts. 4. udgave. 2015. Sider: 279 -302.

Teksten er skrevet af

Daniela Jakobsen Daniela.Jakobsen@regionh.dk